

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput II. Ex Concilio (a) Triburensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

divini officii, Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. de ho-
ris can. cap. 2. Herrera de orig. divini offic. cap. 1.
cum sequent.

21. *Traditur ratio deciden-
dendi*
Unde apparet vera ratio præsentis textus ;
nam cum officium divinum magnâ curâ ab Ec-
clesia sit dispositum, & per horas distributum,
ex mysticis rationibus, & significationibus su-
prâ adductis ; & injunctum officium illud pres-
byteris, & aliis Ecclesiæ ministris, ut etiam po-
pulus possit in Ecclesia convenire ad lectiones, &
alias orationes audiendas ; ideo in præsentis do-
cetur, ut parochus per se, aut scholarem ho-
ris competentibus divinum officium psallat, &
postea, si voluerit, exeat ad opus rurale. Cir-
ca hanc autem obligationem recitandi horas ca-
nonicas plura congesterunt ex Moralibus Trul-
lench. in præcept. Decal. lib. 1. can. 7. Fagunde-
eod. tract. in præcept. 1. lib. 1. c. 32. Castropalao
tom. 2. tract. 7. dispus. 1. punct. 1. Machado lib. 2.
p. 3. tract. 1. docum. 1. Fragofo tom. 2. de regim.
lib. 10. disp. 22. Hieronymus Garcia in summa,
tractat. 2. per totum.

22. *Dissolvi-
tur du-
bitandi
ratio.*
Nec obit dubitandi ratio suprâ expensa ex
D. Paulo ; non enim vult Apostolus sine inter-
missione esse orandum, ut non liceat intermissa
oratione aliud aliquando operari : qui fuit error
Adelphi, & Alexandri hæreticorum, qui autho-
ritates illas Sanctorum Pauli, & Lucæ perperam
accipientes, assererent ; nunquam esse operan-
dum, sed semper orandum. Respondetur enim
duplici modo : Primò cum sancto Nilo in lib. Par-
emico, qui extat tom. 5. biblioth. PP. ubi disse-
rens de hoc præcepto orandi sine intermissione ;
inquit ex sacra Scriptura : Ignavia multorum in

arctum nos coegit quibusdam præceptis, quæ ma-
jora quam pro viribus, apparent ; tum ut studium
nostrum orandi quoad fieri possit, intenderet ; immo
ut occasionem elationis subtraheret, quasi subiatâ
sæpe ultra faciendâ, quam præceptum erat, præci-
piendo aliquando aliquid, quod primâ fronte vires
nostras superare videatur, quale est orare sine inter-
missione. Itaque Apostolus dum sine intermissione
orare præcipit, quoad fieri potest, studium orandi
intendere dumtaxat præcipit. Secundò respon-
deo, quod præceptum Domini semper orandi qua-
dam tenus sancta Mater Ecclesia credit se adimple-
re, cum per suos ministros statim temporum inter-
vallibus publicâ laude Deum celebrat, ut docuerunt
D. Augustinus lib. de hæresibus, hæres. 57. epist.
121. Glossa ordinaria in dist. cap. 18. D. Lucas,
Nicolaus I. ad consult. Bulgar. quæst. 61. quo-
rum auctoritates congesterunt Stanislaus Osius
de carem. cap. 91. Thom. Bozius de signis Eccles.
lib. 9. cap. 12. num. 3. & id docet expressè S. au-
gustinus in epist. Pauli ad Roman. ubi ita ait : Dicen-
dum est, eum semper orare, & non desicere, qui
canonicis orationibus quotidie juxta ritum ecclesiasti-
cæ traditionis, psalmodiis, precibusque consuetis Do-
minum rogare, & laudare non desistit. Sanctus Eli-
gius homil. 11. Bedæ in cap. 18. D. Lucæ. Nec ob-
stat auctoritas D. Clement. dict. lib. 7. cap. 75. nam
dum Sanctus præcipit ter die orare, jubet orare
quam frequentissimè possimus ; ita ut cum rarissimè,
ter saltem oremus : nec epim novum est, ut
sub ternario numero multitudo contineatur, &
hoc in honorem sanctissimæ Trinitatis constitu-
tum, ut exponit Turrianus ad D. Clementem
d. lib. 7. cap. 25.

CAPUT II.

Ex Concilio (a) Triburiensi.

Quidam etiam laicorum, & maxime matronæ, habent in (b) consuetudine, ut
per singulos dies audiant Evangelium : In principio erat Verbum ; & Missas pecu-
liares, hoc est de Sancta Trinitate, aut de Sancto Michaelæ : ideo sancitum est in eo-
dem Concilio, ut ulterius hoc non faciant, nisi suo tempore, & nisi aliquis velit au-
dire propter reverentiam Sanctæ Trinitatis, non pro alia devotione. Sed si volue-
rint, ut sibi Missæ (c) cantentur de eodem die, audiant Missas pro salute (d) vivo-
rum, vel defunctorum.

NOTÆ

1. (a) *Triburiensi.*] Ita etiam legitur in secunda
collectione, sub tit. de suffragiis, cap. 2. sed
in Conciliis excusis non reperitur hic canon ;
refertur autem in Concilio Salegustadiensi cele-
brato anno 1022. tempore Benedicti Pontificis
pro reformatione disciplinæ ecclesiasticæ, ubi
can. 10. ita legitur : Quidam etiam laicorum,
& maxime matronæ, habent in consuetudine ut per
singulos dies audiant Evangelium : In principio
erat Verbum ; & Missas peculiare, hoc est de San-
cta Trinitate, aut de sancto Michaelæ ; & ideo sanc-
itum est in eodem Concilio, ut hoc ulterius non fiat,
nisi suo tempore, & nisi aliquis fidelium audire ve-
lit pro reverentia Sanctæ Trinitatis, non pro aliqua
divinatione ; & si voluerint ut sibi Missæ cantentur, de
eodem die audiant Missas, vel pro salute vivorum,
aut pro defunctis. Hujus canonis meminerunt

PP. Concilii Coloniensis I. tempore Pauli III.
anno 1536. his verbis : Mos inolevit non admo-
dum improbandus, ut diebus Dominicis toto ferme
anno officium Missæ, vel de sacrosancta Trinitate, vel
de Spiritu sancto dicatur. Nobis sanis videtur, ut
quæ prius Ecclesiæ singulis Dominicis peculiariter fe-
cit, observentur : Quod si illorum loco alia usur-
panda erunt, videtur quod de resurrectione Domini
est dies Dominico magis convenire, quod dies illa
potissimum resurrectioni dedicata sit. Nec ignora-
mus, non absque causa in Concilio Triburiensi consti-
tutum, ne propter Missas peculiare Missæ, quam
de feria vocamus, prætermittatur.

(b) *Consuetudine.*] Superstitiose quidem, non
quia credebant, non posse mori sine penitentia
eo die, quo lectioni illius Evangelii interfuerant ;
sed quia optabant futura prædicere, aut occulta
scire, & credebant audito Evangelio, se id affe-
quitutas, ut ex ipso canone facile constat, &

notavit Herrera de orig. Missæ lib. 3. cap. 26. ubi viros effectus ex lectione hujus sancti Evangelii expertos refert: cui etiam sententiæ adhæret Landmeter. de veterib. cleric. mon. lib. 2. cap. 81. ad finem. Etiam ob similem superstitionem prohibet Concil. Trident. sess. 22. de sacrific. Missæ, cap. 8. certarum Missarum numerum, his verbis: *Quarundam verò Missarum, & candelarum cerarum numerum, qui magis à supersticioso cultu, quam à vera religione inventus est, omnino ab Ecclesia removeant, doceantque populum quis sit, & à quo potissimum proveniant sanctissimi hujus sacrificii iam pretiosus, quam celestis fructus.*

(c) *Cantentur.* Licet jam temporibus hujus Concilii in usu esset Missæ sacrificium publicè cantare, ut probat Vicecomes volum. 2. de Missæ ritibus, lib. 5. cap. 7. tamen in præsentem non accipias Missam cantare prout sonat, sed potius pro Missam dicere. Galli enim privatas Missas, privatimque recitatas etiam cantari dicebant, à solenniori, & digniori celebratione: quomodo accipit caput 28. Pœnit. Rom. tit. 9. in illis verbis: *Item qui jejulare non potest, & observare quod in Pœnitentiâ scriptum est, faciat quod Sanctus Bonifacius constituit: pro uno die, quem in pane, & aqua jejulare debet, roget presbyterum, ut Missam cantet pro eo.* Fileticus de confessione auriculari, fol. 676. & intelligi potest textus in cap. tanta. de simonia.

(d) *Vivorum, & etiam defunctorum.* Olim non solum seorsim Missa offerebatur pro vivis, aut pro defunctis. Robertus Aichdiaconus in vita Sancti Aiberti monachi, apud Laurentium Surium tom. 2. ibi: *Factus autem presbyter duas in die celebravit Missas, pro vivis alteram, alteram pro defunctis.* Sed & simul pro vivis, & mortuis simul salutaris hostia offerebatur. Albinus Flaccus libro sacram. ibi: *Missæ pro salute vivorum, & requie mortuorum: Omnipotens sempiternæ Deus, qui vivorum dominaris simul & mortuorum.* Observavit Vicecomes de ritibus Missæ volum. 2. libro 4. cap. 1.

COMMENTARIUM.

5.
Conclusio
traditur,
& illustratur.

EX præsentem canone communitè talis deducitur assertio: *Propter Missam peculiarem Missa propria de die non est omittenda.* Non est alia simili decisio in jure, quâ firmari possit: facit tamen Concilium Colon. anno 1536. p. 2. cap. 7. *Sunt in clero qui privatis quibusdam affectibus moti, vel testamento, vel ut vocant, foundationibus efficiunt ut nova festa præter Ecclesiæ auctoritatem solennitèr subinde celebrentur. Quod interim sit ut preces horaria, ac reliqua publicè recepta pro affectu cujuslibet facile noventur, id quod nobis non probatur.* Illustrant ultra congestos in præsentem a Barbosa de offic. Parochi p. 1. cap. 11. Vicecomes lib. 3. de Missæ ritibus, cap. 1. Diana p. 11. tract. 2. resol. 4. Carolus Guicetus de festis propriis lib. 4. cap. 21. quæst. 6. Suarez de sacram. disputat. 83. sect. 3. & disp. 88. sect. 3. Portel. in addit. verbo Missa, §. 8. Dicastillo de sacram. tom. 1. tract. 5. disput. 4. dub. 14. Diana 2. p. tract. 14. resol. 30. cum sequent. & cap. 4. tract. 4. resol. 39.

6.
Impugnatur
traditio
in assertio.

Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem ita infurgo: Cuilibet privato sacerdoti liberum est Missam celebrare, vel non; nec tenetur diebus feriatis, aut festivis præcisè Missa sacrificium offerre, ut probant Gabriel, Sotus,

Caictanus, Victoria, & alii, quos referunt & sequuntur Fagundez in primùm Eccles. præcept. libro 3. capite 15. Lugo de Euchari. disputat. 20. sect. 1. Suarez de sacri am. disput. 80. sect. 1. §. 2. Saufay in Panopl. sacerdot. 2. p. lib. 1. artic. 2. §. 3. fol. 534. Igitur multò magis liberum illi erit pro suo arbitrio hanc, vel illam dicere, Accedit, nam Missa votiva ea est, quæ non correspondet officio diei, sed pro voluntate dicitur, sive ipsius sacerdotis, sive ejus, ad cuius natum celebratur, ut eam definiunt Gavantus p. 1. tit. 4. Guicetus de festis lib. 4. cap. 21. sed neglecto officio proprio ipsius diei, potest Missam votivam dici, ipsi probant. Ergo & in præsentem casu ob votum, & devotionem fidelium licet celebrari poterat Missa de Sanctissima Trinitate, aut sancto Michaële, etiam diebus non propriis.

Quâ dubitandi ratione non obstante vera est præsentem assertio, pro cuius expositione sciendum est, Missam aliquando significare diem festum, in quo celebratur; nam in Concilio Pisten. cap. 3. legimus, iis qui furto, vel aliis sceleribus se obtrinxerant, pœnitentiæ, ac reconciliationis terminum sancti Remigi Missam, id est ejus celebritatem, præfinitam fuisse, ibi: *Communi placito constitutum, ut usque ad Missam S. Remigi, hoc est Kalend. Octobr. spatium habeant illi, qui in istis temporibus ista depraedationes, & alia malefacta criminaliter, & publicè fecerunt, ut inde apud Dominum, & apud eos, quibus malefecerunt, se pacificent.* Et lib. 2. cap. 18. ibi: *De moneta verò unde jam per tres annos, & admonitionem fecimus, & tempus, quando una teneretur, & alie omnes cessarent, constitutum: hoc omnibus notum esse volumus, quoniam in absque ulla excusatione citò possit emendari, spatium usque ad Missam sancti Martini dare decrevimus.* Ercap. 20. ibi: *De ubi pontes antiquitus fuerunt, & in his locis, ubi tempore gentioris nostris spoliabente, diversarum necessitatum causa facti, omnino absque ulla dilatione ab his qui eos tunc fecerunt, restituantur, & renoventur, ita ut ad Missam sancti Andree renovati fiant.* Et quia præcipue hoc sacrificium die Dominico offertur, Dominicum appellatur in auctoritatibus congestis à Cerda in nois ad Tertul. ad uxorem, num. 37. Bovio tom. 1. Rom. Subter. lib. 1. cap. 31. Nonnunquam etiam accipitur pro mercato, ut probat Vicecomes lib. 1. de Missæ ritibus, cap. 1. ponitur pro divino officio in Concilio Valentino, can. 1. pro ipsius precibus & collectis in Concilio Milevit. can. 12. pro re divina in auctoritatibus congestis à Savarone ad Sidonium lib. 5. epist. 17. Sed frequentissimum tamen, ut hodie vulgò, pro ipso sacrificio. Quæ acceptio primis Ecclesiæ temporibus cepit, sicut dem D. Clemens epist. 3. ait: *In aliis locis sacrificare, & Missas celebrare non licet.* Et. Necita hoc sacrificium dictum est ab Hebræo vebo *Missab*, ut voluit post alios Corjolanus in breviario, anno 34. quam sententiam doctè refellit Vicecomes dict. lib. 1. cap. 4. sed à dimissione, quia olim catechumeni ante eorum creationem mittebantur, quasi eorum Missa finita, ut hodie in fine dimittitur populus per Diaconum. D. Isidor. lib. 6. origin. cap. 16. ibi: *Missæ tempore sacrificii est, quando catechumeni foras mittuntur, clamante Levita: Si quis catechumenus remansit, exeat foras.* Et inde Missa. Et etiam Diaconus clamabat, qui non

non communicat, de locum: probat Haaphtenus in *vita S. Benedicti*, cap. 23. Et ita fuit, ut nomen Missa, quod denotabat sacrificii finem, pro ipso sacrificio acciperetur. Concil. Carthag. can. 84. Rabanus Maurus de *instu. cleric.* cap. 32. Illustrant Gothofredus in l. 3. C. Theodof. de *proximis comitibus*, Menardus ad *concord. regul.* cap. 28. §. 7. Bravo in *not. ad regulam S. Benedicti*, cap. 17. Lantdmeter. lib. 2. de *veteri mon.* cap. 78. Beyerlinch. verbo *Missa*, tom. 7. Darts ad *dist.* 1. de *consecr.* Theophilus tom. 6. in *Acatbist.* §. 3. fol. 487. Conradus Kling. lib. 4. loc. *commun.* cap. 22. Martinez à Prado de *Eucharist.* quest. 83. dub. 2. §. 1. Covar. lib. 4. var. cap. 22. ubi Ufelius, Loaysa in *can. 1. Concil. Tolet.* 12. Baronius anno 34. num. 59. Vicecomes ubi *suprà*, cap. 4. & 5. Joan. Scortia, Antonius Monchiacenus, & Gaspar Cassalius de *sacris. Missæ*, plures congesti à P. Henao eod. *tract. dist.* 1. sect. 1. num. 4.

8. Secundo sciendum est, Missam debere cum horariis divini officii laudibus, de quibus egi proximo commentario, convenire; ideoque pro varietate dieum jam olim diversas fuisse præscriptas Missas legimus, ita ut Missa unius diei diversa esset à Missa alterius. Pelagius Pontifex II. epist. ult. ibi: *Sacrum orationem Romanam, sacraque constituta nostrorum antecessorum solerter relegendas, invenimus has novas præstationes in sacro catalogo tantummodo recipiendas, quas longæ retro veritas in Romana Ecclesia hætenus servavit.* Ubino-tanda sunt illa verba, *longæ retro veritas*; quæ hanc consuetudinem diversarum Missarum multo altius quam Pelagii ferat atas, repetendam esse demonstrant. Vigilius Pontifex epist. 1. cap. 5. inquit: *Ordinem precum in celebratæ Missarum nullo nos tempore, nulla festivitate significamus habere diversum, sed semper eodem tenore oblatæ Deo munera consecrare.* Quoties verò *Paschalis, aut Ascensionis Domini, vel Pentecostes, & Epiphania, Sanctorumque Dei fuerit agenda festivitas, singula capitula diebus apta subjungemus, quibus commemorationem sanctam solemnizamus, aut eorum faciamus, quorum natalitia celebramus.* Probat Vicecomes lib. 3. de *Missæ ritibus*, cap. 2. Unde non solum unicuique diei Dominico propria Missa præscripta fuit, ut probat Vicecomes *dicto* lib. 3. de *Missæ ritibus*, cap. 3. verum etiam diebus feriarum peculiare Missas præstitas fuisse, constat ex Vvaldo Strab. de *rebus Eccles.* cap. 20. ubi ita ait: *Alii omni Dominico, vel omni Sabbato apud Orientem, & Hispanias, Missas facientes commemorationem passionis Domini a omni septimana, si facerent, sufficere credebant, &c.* Ex Pelagio *suprà* relato, & ex eo quia D. Hieronymus pluribus in locis sui Comitus, seu Lectorarii ejus rei meminit; nam cum sibi proposuisset Lectiones, & Evangelia, quæ quotidie anno vertente recitanda essent, nobis aperire, diversa utique singularum hebdomadarum quartæ, & sextæ ferie assignat: quod argumentum est, earundem feriarum proprias Missas fuisse. Probat Vicecomes *dict.* libro 3. capite 11. diebus etiam quadragesimalibus peculiarem Missam fuisse statutam, constat ex Pelagio *suprà* relato, & ex Concilio Matiscenensi, can. 9. ibi: *Ut à feria sancti Marini usque ad natalem Domini, secundâ quartâ, & sextâ sabbati jejuneur, & sacrificia quadragesimali debeant ordine celebrari.* Et Rupertus Abbas de *divinis officiis* lib. 4. cui titulum affi-

xit de Evangelii, & Epistolis feriarum quadragesimæ, in quibus sibi concordent, cap. 14. & sequentibus agit de omnibus feriis Quadragesimæ usque ad Dominicam 5. Etiam Adventu tempore peculiare Missas fuisse præstitas, probat Vicecomes *dict.* libro 3. capite 14. per totum.

9. His præmissis de Missis diebus Dominicis, & feriis hebdomadæ assignatis, deveniamus ad eas, de missis quæ festivitatis Sanctorum, seu eorum natalitiis celebrandis præstitas sunt. Et in earum anniversaria die propriam cujusque sancti Missam celebrari, constat ex D. Cypriano epist. 34. ad Clerum, & plebem, quidum Cellerinam, atque Laurentium laudat, quod martyrii palmam illustri triumpho promoverint, hæc inquit: *Sacrificia pro eis semper, ut meministis, offerimus, quoties Martyrum passiones, & dies anniversaria commemoratione celebramus.* Quæ quia latè aperte rem, quam agimus, ostendunt, in eorum explicatione nequaquam immorabor. Item epist. 37. ad Cler. mentionem faciens sacrarum tabularum, quibus consignabantur dies, ac nomina eorum, qui ob Christi testimonium colliso capite victores occubissent, ita scribit: *Tertullus fidelissimus, & devotissimus frater noster, pro cætera sollicitudine, & cura sua, quam fratribus in obsequio operationis impertit, scripserit, & scribat, ac significet mihi dies, quibus in carcere beati fratres nostri ad immortalitatem gloriose mortis exitu transierunt, ut celebrentur hic à nobis oblationes, & sacrificia ob commemorationes eorum, que cum vobiscum Domino protegens celebrabimus.* Quo testimonio nihil clarius, illustrius afferri posse arbitror, cum ritus ille Sanctis litandi, veluti penicillo expressus fuerit. Et S. Augustinus lib. 8. de *ciuitate Dei*, cap. 26. cum probare instituisset cælestia sacrificia, quæ Sanctos colendi gratiâ quotidie in Ecclesiis celebrantur, non Sanctis ipsis, verum Deo offerri, in hunc modum loquitur: *Quis audivit aliquando fidelium, stantem sacerdotem ad altare etiam super sanctum corpus Martyris ad Dei honorem cultumque constructum, dicere in precibus: Offero tibi sacrificium Petro, vel Paulo, vel Cypriano; cum apud eorum memorias offeratur Deo, que eos & Martyres, & homines fecit? Quæ verba, vel præsentem disputationem stabiliant, vel nescio quid stabilienda latè sit. Multaque alia, tum ipse Augustinus, tum alii scriptores testimonia suggerunt, quæ quod in re perspicua verfer, à me omittuntur. Non patiar tamen silentio præteriri [quod ad hanc quaestionem illustrandam pertinet] ipsas Missas de Sanctis anniversaria die celebrati solitas esse. Cujus probationem duco ex illis Tertulliani verbis *suprà* citatis, *annua die*: & Cypriani, *anniversaria commemoratione.* Nec desinam admonere, per vetus et si fuerit Missarum de Sanctis in Ecclesia consuetudo; tamen quadragesima diebus penitentia dicitis olim ejus generis nullam confecisse priscos religionis Christianæ cultores. Qua de re, ne dubitandi locus sublit, maximo est argumento, quod Concilii Laodicensis capite 52. legimus, ubi præcipitur, ne quis eo tempore nuptias, vel martyrum natalitia celebrare audeat; illius quippe hæc sunt verba: *Quod non oportet in quadragesima nuptias, vel natalitia celebrare.* Dicuntur verò natalitia, dies Sanctorum religioni consecrati, quod illi ex angusto ærumnosæ vitæ curriculo in illa æternitatis immensa spatia educi, jucundè, ac beatè*

beatè vivat cum Christo. Si verò tunc festos dies Sanctorum celebrare haud fas erat, multò minùs de Sanctis Missam conficere, cum hic præcipuus sit cultus, quem illis Christiani exhibere possint. Eodem etiam pertinet, quod in S. Hieronymi comite, seu lectionario, nulla lectio; atque in B. Gregorii antiphonario nulla antiphona continetur ad ecclesiasticum quadraginta dierum officium spectans, quæ Sancti alicui mentionem faciat, cum omnium dierum alicui Divo sacrorum, qui in alia tempora incidunt, statum lectiones, tum antiphonas in iis expressas legamus. Atque ut apertius hoc sit, addam Martini testimonium relatum in cap. non licet, 33. q. 4. ubi ita cavetur: *Non licet in quadragesima natales Martyrum celebrare, sed tantum in sabbato, & Dominica, pro commemoratione eorum oblationes offerre: sed natalitia, nec nuptias liceat in Quadragesima celebrare.* Quæ verba illius moris adeo plena sunt, ut qui in dubium vocare velit, planè amens sit. Quem canonem latè exponit Filescus de *Quadragesima* cap. 13. S. Vigil. Pont. epistol. 1. capite 5. in illis verbis: *Quotiens verò Paschalis, aut Ascensionis Domini, vel Pentecostes, & Epiphania, Sanctorumque Dei fuerit agenda festivitas, singula capitula diebus apta subjungimus, quibus commemorationem sanctam solennitatis, aut eorum faciamus, quorum natalitia celebramus.* Immo si duo Sancti in eadem die celebrandi erant, duplex Missa legebatur, ut probat *Viccomes dict. lib. 3. cap. 7.*

IO.
de missis
votivis

Ultra Missas istas suis diebus & temporibus statutas, erant alia votivæ, quæ ita dicebantur, quia pro sacerdotum voto recitabantur, de quibus Constantinus Presbyter in vita S. Germani Episcopi, titulo Altissiodor. cap. 16. ibi: *Sancti Episcopi Peregrinus, & Amator, prius quam discedant, Missas sunt votivas celebraturi.* Earum autem duo erant genera: alia certum diem habebant, alia verò quovis die celebrari poterant, prout sacerdotis voluntas, aut necessitas tulisset. Ad primum genus Missarum votivarum spectant Missa de Angelis, de Trinitate, de Sapientia, quæ feriâ secundâ celebrabantur, Micrologus in *observ. Eccles.* cap. 60. ibi: *Sciendum autem, quendam Albinum Magistrum Caroli Imperatoris, rogatu Bonifacii Archiepiscopi, ut ajunt, Missales orationes de sancta Trinitate composuisse, & in secunda feria de Sapientia, in tertia de Spiritu sancto, in quarta de Charitate, in quinta de Angelis, in sexta de Cruce, in Sabbato de sancta Maria.* Prosequitur latè *Viccomes d. lib. 3. ex cap. 16. usque ad 22.* Ad secundum genus Missarum votivarum pertinent Missæ pro aliqua necessitate, seu molestia instituta, veluti pro bello avertendo, paceque impetranda, pro frugibus terræ, pro pluvia postulanda, aut pro tempestate repellenda, de quibus agit idem *Viccomes dicto libro 3. ex capite 22. usque ad 25.*

II.
traditur
ratio de-
cendendi.

Unde apparet ratio præsentis textus; nam cum ita sedulo Ecclesiæ PP. singulis diebus Missas proprias, & peculiare præscriperint, & statuerint, non licet sacerdotibus propriâ voluntate, aut pro audientium libito Missam proprii dici omittere, & aliam recitare horis canonicis incongruam, & non consonam. Unde D. Carolus in suis actis Ecclesiæ Mediolan. diligenter monet, ut eam quicunque presbyter celebret Missam,

quæ cum sacro penso divinarum laudum maximè congruat: quas constitutiones si in mentem remeritatis delaberentur, ut sacrum funebre, vel aliud simile, etiam si nulla Ecclesiæ requirerentur necessitas, singulis ferè diebus celebrarent, turpi cupiditate celeriter absolvendi Missam; ut ad negotia secularia se convertant. An verò peccet qui neglectâ propriâ Missâ ipsius dici, aliam celebrat, disputant Moralistæ: & communiter placet, curandum esse, ne fiat; si tamen salvo contemptu, & absque animo introducendi novum ritum id fiat, peccatum veniale committit, propter violationem rubricæ Missalis. Tamburini. *de sacrif. Missæ lib. 2. §. 1. cap. 6.* Licet etiam casu non improbabiliter teneat Suarez *de Sacram. disput. 83. sect. 3.* nec peccatum veniale committi. Nec tandem obstat dubitandi ratio supra adducta; nam non rectè sequitur ex eo, quod quis non teneatur ad aliquid petendum, illi licere illud facere quo modo velit; quis enim dicit: Non teneor die profecto sacrificio Missæ interesse: ergo sedens, & incompositus, aut sine attentione interesse possum. Nec obstat augmentum ipsius dubitandi rationis; nam id procedit in Missis votivis, quæ ex iusta causa dici possunt, omissis propriis ipsius dici, de quibus supra egi. Non tamen inde inferitur, pro libito celebrantis, vel audientium posse Missæ sacrificium mutari, ut etiam ex speciali privilegio ab aliquibus piis viris factum legimus; nam scribit *Cantriprat. lib. 2. Apum, cap. 29. num. 12.* sacerdotem, qui semper de Beata Virgine sacrum faciebat, cum esset à S. Thoma Cantuariensi suspensus à Missæ celebratione, iusto Deiparæ fuisse restitutum, & devotioni suæ fervire permittitur. Simile est quod refert *Sebast. Rovilart. cap. 9. Parthenia, num. 30.* Rufus apud eundem *Cantriprat. lib. 2. cap. 53. n. 14.* alius, qui semper pro defunctis sacrum faciebat, cum æquè ab Episcopo jubere ritui præscripto parère, divino visu interveniente permittitur esse pergere. Affine est quod ex *Petto Cluniac. referunt Auctor Lavacri conscientie cap. 5.* Colvenerius *ad locum proxime adductum Cantriprat.* qui subdit, propter paucorum privilegia non esse recedendum ab ordinatissima dispositione Ecclesiæ.

Sed supra traditis obstat textus in cap. hoc attendendum, de consecr. distinct. 1. qui tribuitur D. Gregorio in *libris Capitul. cap. 45.* ut refert *Viccomes lib. 3. de Missaribus, cap. final.* à Burcardo verò *lib. 2. decreti, cap. 54.* Carnotensi *p. 2. cap. 119.* citatur ex dictis D. Augustini: *sed rectius jam notavit Filescus de orig. paræc. cap. 6.* textum illum esse Theodulphi Aurelian. Episcopi, qui floruit imperante Ludovico Pio, in epist. ad presbyteros, seu parochos *Aurel.* in illis verbis: *Et hoc attendendum est, ut Missæ peculiare, quæ in diebus, seu in quibuslibet festis canonicè sunt, abstrahantur.* Ex quibus aperte deducitur, diebus Dominicis, & aliis festis licere presbyteris peculiare Missas celebrare. Pro cuius textus expositione sciendum est, inter alias Missarum divisiones, illam præcipue dari, quod alia sint Missæ publicæ, in quibus publicè, & solennitè populus convenit; alia privatæ, seu peculiare, quæ à presbyteris sine plebis conventu celebrantur.

tur. Priores non nisi horâ tertiâ, & in Ecclesia parochiali, ubi populus diebus Dominicis, & festivis olim convenire debebat, juxta tradita suprâ in cap. ut Dominicus, de parochiis, celebrari valebant, de quibus agitur in can. 6. Concil. Africani. ibi: *Non liceat presbytero in publica Missa quemquam reconciliare.* Et eas vitanda turba, & strepitus temovendi causâ fieri prohibuit in monasteriis Gregorius Magnus in Concilio Later. celebrato pro quiete, & libertate monachorum, in illis verbis: *Missas quoque publicas in cenobis fieri omni modo prohibemus, ne in servorum Dei recubitus, & eorum receptaculis ulla popularis conventus praebeatur occasio, quia non expedit animabus eorum.* Facit Carnot. epist. 108. ibi: *Denique si causam hujus accusationis requiras, constat manifeste inde, quod interdicente Sedis Apostolica decreto, non potest Tu onensis Archiepiscopus in majori monasterio publicas Missas celebrare.* Peculiares verò Missas, quia privatim dicebantur, ideo jubet Theodulphus, ut tali hora celebrantur, ut populus non

distrahatur à Missa parochiali, ubi convenire debebat. Quod accuratius cautum fuit in Concilio Senonensi celebrato temporibus Francisci I. ubi canone 15. ita legitur: *Item ne populus distrahatur à Missa parochiali, & ab auditione mandatorum Dei Ecclesie, prohibemus ne in capellis ab antiquo etiam Episcoporum auctoritate fundatis aliâ Missa celebrentur, quàm ille quæ de fundatione extiterit; & si quæ sint missæ, quæ ex tenore fundationis dici debeant die Dominico, non dicantur nisi post Missam parochialem.* Non enim in dicto canone agit Theodulphus de Missis peculiaribus eo sensu, quo in presenti Missæ peculiare accipiuntur pro diversis Missis ab statutis specialiter illis diebus; sed pro Missis privatis peculiariter à presbyteris celebratis absque populi conventu, de quibus plura adduxerunt Suarez adversus Regem Angliæ lib. 2. cap. 6. Lantdmeter. lib. 2. de veteri cler. cap. 82.

Opponi etiam potest textus in cap. significatum, de præbend. junctis ibi adductis.

C A P U T III.

Innocent. III. (a) Vigornien, Episcopo.

Consulvisti nos, utrum presbyter duas Missas in eadem die valeat celebrare. Super quo tibi duximus respondendum, quod excepto die (b) nativitatis Dominicæ, nisi causa (c) necessitatis suadeat, sufficit sacerdoti semel in die unam Missam solummodo celebrare.

N O T Æ.

(a) *Vigornien. s. i.* Ita etiam legitur in tertia collectione; sub hoc tit. cap. 1. de dicecesi Vigornien. nonnulla notavi in capite 9. de elect.

(b) *Die nativitatis Dominicæ.* De ejus solennitate egi in cap. final. de feris. Inter privilegia autem hujus magni diei illud præcipuum est; ut in eo tres Missæ à quolibet presbytero celebrentur, ut post D. Thomam 3. p. quest. 83. art. 3. ad 2. tradunt Sotus in 4. dist. 13. quest. 2. artic. 2. Vazquez 3. p. in 3. p. disputat. 232. cap. 5. Suarez in eadem parte, disput. 80. sect. 3. Vicecomes volum. 3. de ritibus Missæ, lib. 3. cap. 26. Sever. Binius in notis ad Thelesphorum Papam, tom. 1. p. 2. Concil. Salcedo in praxi, cap. 35. A quo tamen Pontifice hæc trium Missarum solennitas statuta fuerit, non satis constat apud Interpretes. Severinus Binius ubi suprâ, existimat auctoritate Thelesphori Papæ; relatâ in cap. nocte 4.8. de consecr. dist. 1. id constitutum fuisse, quia in eo textu ait Thelesphorus: *Nocte sancta Missas celebrent presbyteri.* Quibus verbis tres Missas celebrari posse vulgò receptum fuit; quia pluralis appellatio in tribus verificatur, l. 1. ff. de optione legat. l. ubi numerus, ff. de testib. Sed hæc sententia non placet: tum quia similis locutio etiam in singulari verificari solet, l. 1. §. familia, ff. de vi & vi armat. tum quia Thelesphorus in dict. cap. nocte, non tam solennitatem trium Missarum statuit, quàm ut presbyteri in eadem nocte Missas celebrent, ut notavit Vazquez dist. disputat. 232. quest. 3. num. 31. quod præceptum cum imponeretur omnibus presbyteris; necessariò plurali verbo utendum erat. Nec in presenti textu,

ubi de eadem solennitate agitur, exprimitur numerus Missarum, nec auctor hujus solennitatis, seu concessionis. Quare verius credo, Thelesphorum Papam; qui Ecclesiam rexerat ex anno 142; hanc solennitatem trium Missarum statuisse, ut tradunt D. Gregorius in homil. de natali Domini, Valfrius Strabo de rebus Eccles. cap. 21. ibi: *Thelesphorus IX. in ordine Romanae Sedis Episcopus, in natali Domini tres Missas celebrari instituit.* Et licet ea constitutio non extet; tamen ab eo tempore receptum est in Ecclesia; ut in hac magna solennitate tres Missæ à quolibet sacerdote celebrentur. Hujus autem privilegii, seu solennitatis rationes duas afferunt Interpretes. Primam, ut ita per tres Missas tres mundi status significentur. Primus legis naturæ, qui duravit à mundi creatione usque ad Moysen; secundus legis scriptæ; qui permansit à Moysè usque ad Christi mortem; tertius status legis gratiæ, quæ à Christo Domino cepit; & usque ad consummationem sæculi permanebit. Hugo à Sancto Victore lib. 3. de special. Missar. observ. cap. 5. ibi: *Ante legem, & sub lege Christus in figura jam immolatur; unde ut per commemorationem figurarum veritas probabilior existat, semel in anno scilicet in nativitate Domini, constituit Ecclesia intra natalis dies spatium rer. Missam celebrari: primò in nocte, secundo sub auroram, tertio de die. Tempus ante legem quasi nox fuit, nec lege, nec Prophetis, nec aliâ prædicationis lege illustrata. Tempus sub lege quasi aurora fuit, nec penitus carens lege, nec plenam eam habens. Tempus gratiæ diei pleno comparatur. Primâ Missæ tempus ante legem, secundâ tempus sub lege commemorat, quia in utroque Christi immolatio in figura præcessit: in tertiâ Missa vera lux advenisse monstratur, cum dicitur: Puer natus est nobis, secundam rationem*